

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Чернишова Володимира Васильовича на тему:
«Формування системи фінансової діагностики суб'єктів
господарювання промисловості»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами. Ефективні фінансові рішення на рівні корпоративного сектору можливі лише за урахування результатів фінансової діагностики підприємств. Завдяки цьому інструменту можна своєчасно виявити та попередити кризу. Криза та її вплив на стан економіки країни призвели до нестабільності та мінливості, наявності значної кількості чинників, які мають дестабілізуючий характер у виробничо-господарському комплексі. Нестабільність умов функціонування вимагає від суб'єктів господарювання значне розширення зовнішнього та внутрішнього середовища, а також жорстку конкуренцією на фінансовому ринку. Однією з нагальних проблем, що постають перед сучасною промисловістю України є підвищення конкурентоспроможності на міжнародних ринках. Для вирішення цього завдання необхідним є залучення інвестиційних ресурсів. Ключовим критерієм прийняття рішень інвесторами є результати фінансової діагностики потенційного об'єкта інвестування.

Для кожного етапу економічного розвитку характерні свої чинники впливу на фінансової діяльність підприємств, які зрештою визначають причини можливої фінансової кризи. Відтак, не дивлячись на те, теорією і практикою розроблені численні моделі фінансової діагностики, це питання не втрачає актуальності. Нагальною є необхідність імплементації системи підтримки ухвалення рішення, яка б дозволяла вчасно ідентифікувати стан керованої системи навіть за обмеженої інформації і непрямих ознаках посилення кризових тенденцій, а також створювати базу для прогнозування можливих наслідків. Система фінансової діагностики є основою рейтингування підприємств та має враховувати різноманітні чинники впливу

ХНЕУ ім. С. Кузнеця
ВХ. № 19/86 - 01 - 290
" 09 " 10 2019 р.

на діяльність суб'єктів господарювання. Розвиток теоретичних положень, методичного забезпечення та практичних рекомендацій з формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості з урахуванням впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, що є метою дисертаційного дослідження має як наукове, так і практичне значення.

Дисертація виконана відповідно до планів наукових досліджень Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, зокрема науково-дослідних тем: «Вдосконалення системи управління діяльністю банку на основі використання інноваційних методів і технологій»; «Мінімізація фінансових ризиків в роботі з бізнес-партнерами та фінансовими установами»; «Формування системи фінансової діагностики підприємства». Аналіз змісту дисертації дозволяє стверджувати, що вона містить положення, які є вагомим внеском у виконання дослідницьких робіт університету.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації, в достатній мірі обґрунтовані. Виконане дослідження, свідчить про глибоку обізнаність дисертанта з науковими працями вітчизняних і зарубіжних вчених, в яких досліджуються проблематика фінансової діагностики й оцінки ступеня фінансової стійкості суб'єктів господарювання.

Автор використав широкий арсенал сучасних методів дослідження: структурно-логічного аналізу, теоретичного узагальнення, системного аналізу, синтезу, класифікації; метод аналізу ієрархій; метод таксономічного аналізу; SWOT-аналіз; метод кореляційного аналізу; метод кластерного аналізу; метод дискримінантного аналізу; графічний метод.

Кваліфіковане використання сучасних методів дозволило дисертанту зробити особистий внесок в удосконалення та подальший розвиток

теоретико-методичних положень з формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості, довести рекомендації та пропозиції до рівня їх практичного використання у фінансовій діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної галузі.

Логічна структура дисертаційної роботи визначається її метою та завданнями. Розкриття економічної сутності об'єкта дослідження та ґрунтовний аналіз наявного стану суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості дозволили автору провести поглиблене дослідження впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, що обумовлюють кризові явища та обґрунтувати висновки і пропозиції щодо методів і засобів її нейтралізації.

Отримані автором наукові результати мають достатній ступінь обґрунтованості, що підтверджується узагальненням значної кількості фундаментальних праць вітчизняних та закордонних вчених-економістів, використанням великого обсягу статистичної інформації, достатньою апробацією та використанням у роботі органів регіонального управління, фінансовій діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної галузі та в навчальному процесі підготовки фахівців фінансової сфери, що підтверджується відповідними довідками про впровадження.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. У цілому, дисертаційне дослідження характеризується достатнім науковим рівнем, оригінальністю підходів, критичним аналізом матеріалу. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи визначається сукупністю розроблених теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій щодо формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості. Основні положення дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну, на погляд опонента, полягають у такому:

- за результатами дослідження удосконалено інструментарій формування і реалізації системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання, особливість якого полягає в комплексному та послідовному використанні таких методів, як: інтегральний показник розвитку суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості; метод SWOT-аналізу для визначення факторів впливу зовнішнього і внутрішнього середовища та сильних та слабких сторін діяльності суб'єктів господарювання; кластерний аналіз суб'єктів господарювання на основі фінансових показників їх діяльності, комплексне застосування яких уможливить здійснення фінансової діагностики на основі визначення рівня фінансової стійкості суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості;

-у дисертації розвинуто понятійно-термінологічний апарат фінансової діагностики (С. 62-73). Це дозволило дисертанту здійснити уточнення поняття «фінансова діагностика», яке дає змогу на основі цілісної множини складових одержувати достовірну і повну інформацію, яка є базою для розроблення та прийняття ефективних управлінських рішень. Тому результати фінансової діагностики є основою прогнозування альтернатив розвитку підприємств.

- в роботі, з використанням методу аналізу ієрархій доведено, що система фінансової діагностики є своєчасне виявлення та запобігання як зовнішнім, так і внутрішнім небезпекам та загрозам, забезпечення захищеності діяльності та досягнення фінансової стійкості (С. 76-88). На основі аналізу ієрархій, автором запропоновано алгоритм процесу формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудування, яка базується на таких принципах, як: стратегічна спрямованість, орієнтація на кількісні стандарти (нормативи); адекватність; превентивність; синхронність; інтегрованість; точність; простота та економічність;

- автором обгрунтовано складові системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості, яка відповідає

ієрархічним ознакам, що забезпечує надійність та дієвість її застосування (С. 91-94). Це дозволило побудувати ієрархію методів оцінки складових системи фінансової діагностики та встановлено, що на найвищому рівні перебуває метод дискримінантного аналізу;

- у роботі дістало подальшого розвитку питання щодо визначення взаємозв'язку показників діагностики фінансового стану суб'єктів господарювання, що дозволило здійснити рейтингування суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості для підвищення об'єктивності результатів їх фінансової діагностики (С. 105-116);

- інноваційним здобутком дисертації можна вважати рейтингову оцінку розподілу суб'єктів господарювання за класами з використанням скорингової моделі (С.123-137), Автор обґрунтовує доцільність і необхідність використання скорингової моделі класифікації суб'єктів господарювання машинобудування, що дозволить своєчасно виявляти, виправляти відхилення показників та розробити певні заходи, які дозволять уникнути негативних явищ в діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості. Автором виведено три дискримінантні моделі діагностування фінансової стійкості суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості (С. 138-147), застосування яких сприяє своєчасному виявленню ступеню залежності суб'єктів господарювання від зовнішніх джерел фінансування.

- у дисертації удосконалено методичний підхід до формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання (174-176), відмінністю якого є визначення ступеня забезпеченості суб'єктів господарювання необхідними фінансовими ресурсами для здійснення господарської діяльності, раціональності їх розміщення та ефективності використання, визначення спроможності фінансувати свою діяльність згідно з сформованими фінансовими взаємовідносинами з іншими суб'єктами галузі, платоспроможністю та фінансовою стійкістю.

Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів.

Наукове значення результатів дисертаційного дослідження полягає в удосконаленні та подальшому розвитку теоретико-методичних положень з формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що обґрунтовані теоретичні положення, розроблені методичні пропозиції та практичні рекомендації дозволяють сформулювати обґрунтовану систему фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості з урахуванням впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища та визначати фінансовий стан та фінансову стійкість підприємств і галузі в цілому.

Практична цінність результатів дослідження підтверджується їх впровадженням в діяльність Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації та ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш», а також їх використанням у навчальному процесі у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця при підготовці студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньої програми «Фінанси і кредит» при викладанні дисципліни «Управління фінансовою санацією та антикризова фінансова діагностика».

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях та відповідність вимогам.

У відкритому друку за темою дисертації опубліковано 18 праць, з них 8 наукових статей (5 статей опубліковано у наукових фахових виданнях України, 2 статті у наукових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття в інших виданнях України) та 10 тез за матеріалами конференцій. В опублікованих працях здобувача повно

відображено сутність отриманих результатів виконаного дослідження та їх наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. З огляду на це апробацію результатів дисертаційної роботи слід вважати достатньою.

Дисертація має традиційну структуру: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності. Автореферат забезпечує розкриття основних положень, висновків та пропозицій роботи.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Оцінюючи в цілому достатній рівень розробки теоретико-методологічних і методичних положень, практичних рекомендацій, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій, необхідно відмітити, що деякі положення є дискусійними, а саме:

1. До предмету дослідження, поряд із теоретико-методичними положеннями та методами, автор відносить практичні рекомендації щодо формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості. На наш погляд, таке формулювання є дещо спірним, адже під предметом дослідження розуміються властивості, сторони та особливості об'єкта дослідження.

2. До пунктів наукової новизни роботи автор відносить удосконалення методичного підходу до формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості, особливістю якого є визначення варіативності складових фінансової стійкості суб'єкта господарювання залежно від першочерговості розміщення фінансових ресурсів. На погляд опонента, формулюючи новизну недоцільно концентруватися на тій чи іншій галузі діяльності підприємств. Тим більше, що виокремлені особливості не притаманні виключно машинобудівній промисловості. Окрім цього, при розробці системи фінансової діагностики

суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості автором виділено набір показників проведення фінансової діагностики (С. 95). На наш погляд, доцільно було обґрунтувати критерії відбору саме цих показників

3. На основі набору отриманих фінансових показників аналізу діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості проведено їх кластеризацію (С. 177). Варто було б більш детально довести фінансово-економічну інтерпретацію сформованих кластерів суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості за класами їх фінансової стійкості;

4. При побудові скорингової моделі класифікації суб'єктів господарювання (С. 131-135), автор доводить застосування лише чотирьох показників, на основі яких здійснено розподіл суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості за класами. Тому, необхідно чітко довести відбір саме цих показників при побудові скорингової моделі. Окрім цього, доцільно було б більш детально описати порядок калібрування моделі.

5. Серед пунктів наукової новизни автор виокремлює розвиток діагностування фінансової стійкості суб'єктів господарювання машинобудівної промисловості, особливістю якого є врахування комплексу факторів, які визначають їх фінансову діяльність, та розподіл суб'єктів господарювання за класами фінансової стійкості на основі побудованої дискримінантної моделі. Такий виклад новизни є надто узагальнений і не дає можливість оцінити науковий доробок автора. Доцільно було б конкретизувати, у чому саме пропонований підхід до використання дискримінантного аналізу для цілей діагностики, відрізняється від наявних.

Висловлені зауваження і зазначені недоліки не знижують позитивну оцінку теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи.

7. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Чернишова В. В. «Формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості» є завершеним науковим дослідженням, результати якого дозволяють вирішити актуальне науково-практичне завдання – формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання з урахуванням впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. За змістом та якістю теоретичних і методичних розробок робота відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Тему дисертаційної роботи необхідним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; завдання дисертаційної роботи в цілому виконано. Тема дисертації відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Автореферат дисертації необхідним чином розкриває основні її положення та висновки.

Дисертація за своїм змістом відповідає п. п. 9, 11, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р.), а її автор – Чернишов Володимир Васильович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри корпоративних
фінансів і контролінгу
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

О. О. Терешенко



О. О. Терешенко

Ві.С.С.С.